

Bestuursdienst

Directie BST/S&O/Castelein

Plan van aanpak uitwerking aanbevelingen

Onderwerp Auditteam Voetbalvandalisme

Bezoekadres
Waagstraat 1

Postadres
Postbus 20001
9700 PB Groningen

Wij zijn met het openbaar
vervoer bereikbaar,
buslijnen
1, 2, 3, 5, 6, 11, 13, 16

Informatie over
vertrektijden krijgt u via
0900-92 92

In uw antwoord graag datum
en kenmerk vermelden.

E-mailadres
bestuursdienst@bsd.
groningen.nl

Website
www.groningen.nl

GRIFFIE	
reg.nr.	GR08.1660373
afgek.	12 AUG 2008
class.	-2.07.51
te beh. door:	GR.
kopie gez. aan:	

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
Groningen

Telefoon 050 367 76 26

Bijlage(n) 1

Ons kenmerk BD 08.1660025

Datum 12 AUG 2008 Uw brief van

Uw kenmerk

Geachte mevrouw/heer,

Bij brief van 4 juli 2008 (BD 08.1651175) hebben wij u het rapport van het Auditteam Voetbalvandalisme toegezonden over de brand in de Euroborg op 13 april 2008. In de brief hebben wij aangegeven dat een plan van aanpak zou worden opgesteld waarin de conclusies en aanbevelingen uit het rapport worden uitgewerkt. Bijgaand sturen wij u het plan van aanpak waarin met name de aanbevelingen worden uitgewerkt die de gemeente direct raken.

Zowel FC Groningen als de NV Euroborg hebben aangegeven zich te kunnen vinden in de maatregelen die in het plan van aanpak genoemd worden. Op 15 augustus 2008 vindt nog nader overleg plaats tussen FC Groningen, NV Euroborg, politie en de brandweer over de uitvoering van het plan van aanpak, voor zover dat betrekking heeft op de fysieke aanpassingen die worden voorgesteld.

Daarnaast zijn FC Groningen en de NV Euroborg op dit moment bezig om de aanbevelingen uit het rapport uit te werken die enkel voor hen van toepassing zijn.

Wij gaan er vanuit u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders
van Groningen,

De burgemeester,

De secretaris,

PLAN VAN AANPAK UITWERKING AANBEVELINGEN AUDITTEAM VOETBALVANDALISME, Euroborgstadion

1. Inleiding

Op zondag 13 april 2008 brak kort voor de competitiewedstrijd FC Groningen – Ajax brand uit voor en op de Noord-tribune van het Euroborgstadion. In zijn brief van 14 april 2008 (BD08.1617066) heeft de burgemeester u geïnformeerd over de op dat moment bekende feiten en de vervolgstappen.

Een belangrijke vervolgstap is geweest dat de burgemeester op 13 april 2008 het Auditteam Voetbalvandalisme heeft gevraagd nader onderzoek te doen naar de toedracht van de brand, de vraag of de betrokken organisaties passend hebben gereageerd en de vraag of de veiligheidsvoorzieningen adequaat hebben kunnen functioneren.

Op 4 juli 2008 heeft mevrouw M. Vliegthart het rapport van het Auditteam gepresenteerd en aangeboden aan de burgemeester en de algemeen directeur van FC Groningen. Bij brief van 4 juli 2008 (BD06.1651175) bent u hierover geïnformeerd en heeft u het rapport ontvangen. In die brief is gemeld dat er hard gewerkt wordt aan een plan van aanpak waarin de aanbevelingen van het Auditteam van een uitwerking zullen worden voorzien. Dat plan van aanpak leggen wij hierbij aan u voor.

Over de inhoud van dit plan is inmiddels ook overleg geweest met FC Groningen en NV Euroborg. Beide partijen hebben laten weten in te kunnen stemmen met de voorgestelde verbeteringen, en bereid te zijn medewerking te verlenen aan de realisering daarvan.

De tien conclusies, zoals verwoord op de bladzijden 42 tot en met 49 van het rapport van het Auditteam, worden door ons gedeeld. FC Groningen, de gemeente, de politie en NV Euroborg zullen lering moeten trekken uit de bevindingen van het Auditteam. We spreken daarom ook onze waardering uit voor het feit dat FC Groningen reeds bij de aanbidding van het rapport van het Auditteam nadrukkelijk te kennen heeft gegeven dat zij verantwoordelijkheid zal nemen voor de zaken die hen aangaan.

De aanbevelingen in het rapport maken duidelijk dat er nog het een en ander valt te verbeteren aan de samenwerking tussen de ketenpartners, in het bijzonder tussen de brandweer en FC Groningen. Maar ook de overige ketenpartners dienen zich de kritiek op de informatie-uitwisseling en de onduidelijke afbakening van ieders verantwoordelijkheden aan te trekken.

De conclusies 1 tot 5 nemen wij daarbij voor kennisgeving aan omdat ze geen aanleiding geven tot het nemen van maatregelen. Voor zover nodig vindt wel overleg plaats met FC Groningen over de door hen aan de conclusies te verbinden maatregelen.

In conclusie 9 complimenteert het Auditteam alle betrokkenen met de voorbereiding van de wedstrijd waar het gaat om het voorkomen van wangedrag en confrontatie van en tussen supportersgroepen. Wij zijn hier verheugd over.

In conclusie 10 wordt het dilemma tussen safety (primaire veiligheid toeschouwers) en security (voorkomen wangedrag supporters) geschetst. In de uitwerking van de aanbevelingen komen we hierop terug. Daarbij moet worden opgemerkt dat de bestrijding van voetbalgeweld die de openbare orde raakt (security), soms eisen stelt die tegengesteld zijn aan die van de brandveiligheid (safety). De drie instrumenten die ons ter beschikking staan om beide invalshoeken (safety én security) goed met elkaar in verband te brengen zijn:

- gebouw en techniek;
- (instructies aan) personeel;
- regievoering en bediening vanuit de commandokamer.

In hoofdstuk 2 van dit plan van aanpak geven wij een beschrijving van de uitwerking die door ons aan de aanbevelingen zal worden gegeven. De nadruk zal daarbij liggen op de aanbevelingen die de gemeente raken. Vanzelfsprekend hebben wij voor de samenhang afstemming gepleegd met de bevindingen en maatregelen die de overige ketenpartners betreffen.

De uitwerking van een deel van de aanbevelingen, de fysieke aanpassingen, zal voor zover relevant verwerkt moeten worden in een wijziging van de bestaande gebruiksvergunning. Voor een ander deel zal vastlegging plaats vinden in andere documenten, zoals het Bedrijfshulpverleningsplan van FC Groningen en in het "Convenant Betaald Voetbal", waarin afspraken tussen FC Groningen, gemeente, politie en Openbaar Ministerie zijn vastgelegd.

In hoofdstuk 3 geven wij u inzicht in de controles en aanpassingen die inmiddels al zijn uitgevoerd, en in hoofdstuk 4 noemen wij nog een aantal verbeteringen die in aanvulling op de aanbevelingen van het Auditteam zullen worden aangebracht.

Tot slot wijzen wij er op dat de aanvulling op de gebruiksvergunning¹ die nodig is in verband met de uitbreiding van de toeschouwerscapaciteit, een uitdrukkelijke voorwaarde is voor het kunnen spelen van de eerste wedstrijd in de Euroborg op 4 september a.s.. Voor zover de overige voorgestelde maatregelen en verbeteringen die in dit plan van aanpak worden genoemd op 4 september 2008 nog niet zijn gerealiseerd, geldt dat organisatorische en personele maatregelen worden genomen die afdoende de veiligheid garanderen.

In bijlage 1 treft u een overzicht aan van de relevante wet- en regelgeving.

In bijlage 2 vindt u de bestaande tekst van het Bedrijfshulpverleningsplan en de voorgestelde wijzigingen daarin.

2. De uitwerking van de aanbevelingen van het Auditteam.

Het Auditteam heeft in totaal 5 aanbevelingen gedaan die, op een paar details na, allemaal door ons zijn overgenomen en uitgewerkt. We laten echter daarbij aanbeveling 5, betreffende de stadionstoeltjes, verder buiten beschouwing. Het Auditteam adviseert de Minister van Volksgezondheid in die aanbeveling verdergaand landelijk onderzoek te doen naar de kwaliteit van stadionstoeltjes. Het vervolg daarop wachten we af.

De overige vier aanbevelingen van het Auditteam zullen we hieronder letterlijk herhalen (*cursief en vet*), zodat makkelijker de aansluiting met de concrete maatregelen kan worden gemaakt.

Ook geven we aan op welke conclusie(s) van het Auditteam de uitwerking van de betreffende aanbeveling betrekking heeft.

We maken nog een opmerking vooraf. Terecht constateert het NIFV op bladzijde 13 dat "het stadion voldoet aan de meest moderne normen, waaraan voldaan kan worden, alle comfort biedt en beschikt over de allernieuwste technieken".

¹ De bestaande vergunning is door de brandweer wel degelijk ter beschikking van het Auditteam gesteld, zo wordt ook bevestigd in een erratum van dat team.

Dit is tijdens de controles die in het kader van de samenstelling van dit plan van aanpak in het Euroborgstadion zijn uitgevoerd, opnieuw gebleken. De uitwerking van de aanbevelingen komt dan ook vooral neer op de precisering, verduidelijking, vastlegging en heroverweging van eerder gemaakte veronderstellingen en keuzes bij het ontwerp van het brandveiligheidsplan en bij het dilemma tussen safety en security.

AANBEVELING 1

“ De inhoud van overleggen en de gemaakte afspraken worden schriftelijk vastgelegd en verspreid onder de relevante verantwoordelijke functionarissen van de Groningse ketenpartners. Aard en inhoud van acties dienen per definitie gecommuniceerd te worden met ketenpartners, aangezien deze een afwijking vormen op de gebruikelijke gang van zaken ”.

Deze aanbeveling is gebaseerd op **conclusie 6**: *“ De communicatie tussen de ketenpartners in Groningen wordt onvoldoende schriftelijk vastgelegd. De mate waarin betrokken partijen (FC Groningen, brandweer, politie en gemeente) voor adviezen en operationele afspraken vertrouwen op mondelinge contacten zonder schriftelijke vastlegging, brengt risico's met zich mee voor de kwaliteit van de uitvoering van het veiligheidsbeleid ”.*

UITWERKING

Ruim voorafgaand aan een wedstrijd vindt altijd de zgn. wedstrijdbespreking plaats. In dat overleg wordt o.a. gesproken over de potentiële risico's die er ten aanzien van de betreffende wedstrijd te verwachten zijn, en worden afspraken gemaakt over de voorwaarden, waaronder de wedstrijd gespeeld mag worden. Aan de wedstrijdbespreking werd tot nu toe alleen deelgenomen door FC Groningen en de politie.

Besloten is dat voortaan ook de brandweer, het GHOR en de Bestuursdienst aan de wedstrijdbespreking deel zullen nemen. De naam van het overleg zal wijzigen in **“multidisciplinair afstemmingsoverleg”**. Dit overleg moet gaan functioneren als het knooppunt van informatieoverdracht. Niet alleen naar en van de ketenpartners, maar ook verticaal, binnen de organisaties, waarvan de vertegenwoordigers aan dat overleg deelnemen. Langs die lijn zal de politie ook de burgemeester informeren.

Ook de eventuele aangekondigde sfeeracties van supporters zullen onderwerp van bespreking in het overleg moeten zijn.

Om als informatieknooppunt te kunnen functioneren moeten alle afspraken (bilateraal, telefonisch, enz.) die buiten het afstemmingsoverleg om gemaakt zijn of worden, schriftelijk aan het secretariaat van het overleg gemeld worden. De Bestuursdienst functioneert in dat verband als secretariaat, draagt zorg voor doorgeleiding van alle relevante informatie naar het overleg en voor de verslaglegging van de overleggen. FC Groningen zal functioneren als voorzitter van het overleg.

Aan het overleg zal worden deelgenomen door de operationeel leidinggevenden van politie, brandweer, GHOR, FC Groningen (voorzitter) en de Bestuursdienst (secretaris).

Deze nieuwe aangescherpte werkwijze zal vastgelegd worden in het **“Convenant betaald voetbal”**.

AANBEVELING 2

“Brandweer Groningen en FC Groningen maken heldere afspraken over samenwerking, beleidsmatig zowel als operationeel, en voegen deze afspraken toe aan het lokale convenant”.

De aanbeveling is gebaseerd op **conclusie 7**: *“ De ketenpartners brandweer en FC Groningen missen een heldere set aan samenwerkingsafspraken.*

UITWERKING

Met de instelling van het “ multidisciplinair afstemmingsoverleg” als uitwerking van aanbeveling 1, zal de samenwerking en het maken van afspraken tussen de brandweer en FC Groningen naar verwachting al sterk verbeteren.

Verder zullen ter vastlegging van de samenwerking aan het “Convenant betaald voetbal” de volgende afspraken worden toegevoegd:

- FC Groningen is verantwoordelijk voor de naleving van de aan de gebruiksvergunning verbonden voorwaarden en dient zelf zorg te dragen voor controle op die naleving;
- FC Groningen dient alle verzoeken tot afwijking van de gebruiksvergunning tijdig en schriftelijk bij de brandweer in te dienen. De brandweer zal schriftelijk laten weten of de afwijking wordt toegestaan. Afschriften van de correspondentie dienen aangeleverd te worden bij het secretariaat van het multidisciplinair afstemmingsoverleg;
- De brandweer controleert jaarlijks, aan de hand van het door FC Groningen bijgehouden logboek, of alle voorgeschreven en door een gecertificeerd bedrijf te verrichten controles van alle brandpreventieve installaties en blusmiddelen zijn uitgevoerd.² Voorts controleert de brandweer vanzelfsprekend steekproefsgewijs de naleving van de gebruiksvergunning.
- Alle contacten tussen de brandweer en FC Groningen zullen geregistreerd en gearchiveerd worden door de brandweer.

AANBEVELING 3

“Geadviseerd wordt oefeningen te houden waarin onder andere de ketenpartners geïntegreerd worden ingezet en waarbij o.a. overdrachtssituaties van bevoegdheden en verantwoordelijkheden als oefendoel gelden. Bovendien dient FC Groningen in samenwerking met de andere ketenpartners initiatieven te nemen om het vertrouwen bij beveiligers in het functioneren van de commandokamer te herstellen”.

Deze aanbeveling is gebaseerd op **conclusie 8**: *“ Ten tijde van het incident was niet altijd duidelijk wie de regie in handen had”.*

UITWERKING

Om het risico van rolonduidelijkheid te vermijden zullen voortaan alleen personen met operationele bevoegdheden in de commandokamer aanwezig mogen zijn. Politie, GHOR en FC Groningen wijzen zelf de functionarissen/functies aan die het betreft. Verder wordt ook nog gekeken of er eventueel een fysieke toegangsbeperking mogelijk en wenselijk is.

---

² Het logboek wordt onder verantwoordelijkheid van FC Groningen bijgehouden in het Euroborgstadion, en daarin worden door de installatiebedrijven de noodzakelijke controles en het onderhoud genoteerd. De brandweer controleert aan de hand van het logboek of die hebben plaats gevonden. Op pagina 31 van het rapport van het Auditteam staat abusievelijk dat de brandweer het logboek maakt.

Voor wat betreft de aanwezigheid van een operationeel leidinggevende van de brandweer in de commandokamer, is afgesproken dat deze daar in elk geval aanwezig zal zijn indien de politie daartoe oproept.

Met betrekking tot de operationele samenwerking tussen de ketenpartners geldt dat FC Groningen primair verantwoordelijk is voor de gang van zaken in het stadion, en vanuit die verantwoordelijkheid de maatregelen neemt die nodig zijn om ordeverstoringen te voorkomen. De politie houdt zich in beginsel alleen bezig met het voorbereiden en uitvoeren van maatregelen buiten het stadion. Alleen in geval van calamiteiten treedt de politie en/of de brandweer ook in het stadion op. In het Bedrijfshulpverleningsplan staat daarover nu (nog) het volgende vermeld: "Wanneer de situatie dusdanig is dat de openbare orde in en om het stadion niet meer kan worden gewaarborgd, wordt de leiding door de politie overgenomen. Hetzelfde geldt voor de brandweer in geval van brand".

In de gemeenschappelijke commandokamer zijn dus altijd twee commandolijnen vertegenwoordigd, FC Groningen en de politie. Dit komt de onderlinge informatie-uitwisseling ook ten goede, omdat beslissingen rond de veiligheid binnen het stadion direct kunnen worden beoordeeld op mogelijke effecten buiten het stadion en omgekeerd. Bovendien maken politie en FC Groningen voor een deel gebruik van dezelfde apparatuur (o.a. het cameratoezicht). De informatie-uitwisseling, advisering en afstemming vindt plaats zonder overdracht van verantwoordelijkheden.

De ervaringen van 13 april jl. hebben duidelijk gemaakt dat er, in geval van calamiteiten, onvoldoende duidelijkheid bestaat over de vraag wie, wanneer de verantwoordelijkheid/regie van FC Groningen overneemt voor de veiligheid binnen het stadion. Daarover is nu de afspraak gemaakt dat de politie, wanneer de situatie dusdanig is dat de openbare orde en veiligheid in en om het stadion niet meer te waarborgen is, dan altijd de leiding over zal nemen van FC Groningen. De politie kan dit uit eigen beweging doen, en moet het doen als FC Groningen het verzoek daartoe doet. Het moment van overdracht moet zo duidelijk mogelijk worden gemarkeerd.

Omdat een brand in bijna alle gevallen ook openbare orde problemen met zich mee brengt, zal de politie ook in geval van een brand de leiding van FC Groningen overnemen.

Deze aangescherpte afspraken zullen worden verwerkt in het te actualiseren Bedrijfshulpverleningsplan (bijlage 2). In onderzoek is nog de vraag of met een andere inrichting van de commandokamer, dan wel met de aanwijzing van een ander vertrek, ook de overgang van verantwoordelijkheid fysiek beter zichtbaar gemaakt zou kunnen worden.

Oefeningen

Op blz. 37 van het rapport van het Auditteam wordt een opsomming gegeven van de oefeningen die de afgelopen jaren in het Euroborgstadion zijn gehouden. Daar uit blijkt dat het voor een groot deel sectorale oefeningen betreft. Om de multidisciplinaire inzet en de overdrachtssituaties van bevoegdheden en verantwoordelijkheden beter te borgen zullen de oefeningen daar voortaan veel meer op gericht worden. Daarom zal door het multidisciplinaire afstemmingsoverleg 1 oefening per jaar worden gepland, waarin ruim aandacht zal zijn voor deze aspecten. De opzet van de oefeningen en de deelnemende ketenpartners worden door de politie, namens dat overleg, aan de burgemeester gemeld. Een dergelijke oefening was gepland voor mei 2008 en is toen uitgesteld. Deze zal nu in het najaar van 2008 worden gehouden.

AANBEVELING 4

In het kader van het verhogen van de brandveiligheid, beveelt het Auditteam NV Euroborg en/ of FC Groningen in totaal zeven maatregelen aan. Bij de uitwerking daarvan speelt met name het dilemma tussen safety en security: dit kan leiden tot tegenstrijdige eisen. We proberen die invalshoeken zo goed mogelijk te verenigen door een afgewogen inzet van de drie instrumenten: gebouw/techniek, de instructie aan het personeel en de commandokamer. Die afweging en keuzes zijn uiteraard ook gemaakt bij het ontwerp van het stadion. Daarbij is toen advies ingewonnen bij een externe brandveiligheidsadviseur (DGMR). In de hieronder volgende tekst van aanbeveling 4 hebben wij de onderdelen van de aanbeveling van het Auditteam genummerd, zodat de relatie met de bevindingen van het NIFV (Nederlands Instituut Fysieke Veiligheid – bijlage 5 van het rapport van het Auditteam) beter kan worden gelegd.

“ Gericht op het verhogen van de brandveiligheid, beveelt het Auditteam FC Groningen de volgende maatregelen aan:

- 4.1. De trappenhuisen worden voorzien van deuren die open gaan door er tegen aan te lopen (in de vluchtrichting).***
- 4.2. De nooddeuren van de tweede ring zijn direct te openen in geval van nood. Misbruik kan worden tegen gegaan door hier beveiligers te positioneren tijdens de wedstrijden.***
- 4.3. Op de bovenste ring worden blusmiddelen aangebracht.***
- 4.4. De instructies voor het hanteren van de blusmiddelen worden gecorrigeerd en daadwerkelijk geoefend (aanbeveling 7 van het NIFV).***
- 4.5. Beveiligers van de sector Noord worden in staat gesteld de brede lexan deur naar uitgang 2 in geval van nood direct te openen.***
- 4.6. Aan de inspecties van de blusmiddelen, zoals deze worden verricht door gecertificeerde bedrijven, wordt toetsing op praktische werking toegevoegd.***
- 4.7. Ook de aanbevelingen uit het rapport van het NIFV die betrekking hebben op andere voorzieningen (zoals de RWA-installatie en blusmiddelen dienen te worden overgenomen.”***

Aanbeveling 4³ is door het Auditteam niet gekoppeld aan een concrete conclusie, maar komt voort uit een op blz. 43 van het rapport gegeven beschouwing van de knelpunten in de inrichting, de voorzieningen en de blusmiddelen.

UITWERKING

Aanbevelingen 4.1, 4.2 en 4.5

Tijdens de bouw van het stadion hebben opdrachtgever, brandweer, ontwikkelaar en aannemer samen met DGMR de vluchtwegen, de brandweertoegangen en bijbehorende voorzieningen van het kerngebouw nader onderzocht. Op basis van een afgewogen mix tussen safety en security is voor alle deuren vastgelegd, welk doel ze dienen en welk sluitmechanisme hierop gemonteerd moest worden. Dit is in de vorm van een overeenkomst vastgesteld op 21-4-2005 en deze overeenkomst is onderdeel van de gebruiksvergunning. Op de eis dat vluchtdeuren altijd direct te openen moeten zijn voor vluchtende personen is in richtlijn “Brandbeveiliging Voetbalstadions” in hoofdstuk 6 expliciet een ontheffingsmogelijkheid opgenomen, indien deze deuren centraal ontgrendeld kunnen worden

---

³ Het Auditteam richt de aanbeveling tot FC Groningen; formeel dient de aanbeveling zich echter te richten tot NV Euroborg.

vanuit een permanente controlepost, van waaruit men een goed overzicht heeft over het veld en het publiek (zie 4.3.5, blz. 19, Brandbeveiliging voetbalstadions).

Naar aanleiding van het rapport van het Auditteam heeft de brandweer op 16 juli 2008 een schouw gehouden bij alle deuren in het stadion die als vluchtroute gebruikt worden door FC Groningen.

Op advies van de brandweer staan wij nog steeds achter het destijds opgestelde ontsluitingsschema. Maar de brandweer heeft ons daarbij wel geadviseerd dat een aantal deuren aangepast zou moeten worden, en dat advies nemen wij over. Het gaat hierbij om de volgende onderdelen:

- De twee nooddeuren (vak AA en XX) van de 2^e ring naar het kerngebouw (aanbeveling 4.2) worden voorzien van een sluitmechanisme, met 1 minuut vertraging, dat ook bij druk op de deur zal functioneren. De nooddrukknop ter plaatse deed en doet na 1 minuut de deur openen, tenzij de commandokamer binnen die tijd op grond van cameratoezicht anders beslist. Er zal een voorziening toegevoegd worden, waarmee vanuit de commandokamer ook direct, dus zonder vertraging, die twee deuren zal kunnen openen.
- De sluitmechanismen van de segmentscheidingen (dit zijn de lexan wanden op noord en oost, en de lexan deuren op de tweede ring en bij het gastenvak worden dusdanig aangepast, dat deze ook blijven werken op het moment dat er druk op deze wanden wordt uitgeoefend (aanbeveling 4.5). Er blijven bij deze wanden en deuren continue beveiligers aanwezig met portofoon en sleutel, zodat zij in opdracht van een daartoe bevoegde functionaris in de commandokamer deur en wand altijd kunnen openen indien de techniek zou falen⁴. Tenslotte blijft het ook mogelijk dat vanuit de commandokamer die wanden en deuren zonder vertraging worden ontgrendeld.
- Van de deuren bij de ingangen 1,2,3 en 4 zullen de vastzetinrichtingen, die later zijn aangebracht om in geopende stand de doorstroming te bevorderen, verwijderd worden, omdat deze het functioneren van de deuren in gesloten stand zouden kunnen belemmeren.

Uitwerking aanbeveling 4.3

In het Brandveiligheidsplan Kerngebouw stadion Euroborg Groningen, dat onderdeel is geweest van de bouwaanvraag en ook is opgenomen als bijlage I van de gebruiksvergunning staat onder 5.1:

"De tribunes bevinden zich in de buitenlucht. De kans op een grote brand op de tribune is, mits aan een aantal randvoorwaarden met betrekking tot de toegepaste bouwmaterialen wordt voldaan, niet of nauwelijks aanwezig. Dit is ook het uitgangspunt bij de bepaling van de voorzieningen volgens de richtlijn "Brandveiligheid Voetbalstadions". Een brandcompartimentering van de tribunes is dan ook niet aangebracht. Randvoorwaarden voor de toegepaste materialen zijn:

- *De brandvoortplantingsklasse T1 voor vloeren en bovenzijde van trap treden en brandvoortplantingsklasse 2 voor de overige constructieonderdelen (onder andere wanden en plafond);*
- *De tribunestoeltjes mogen niet brandgevaarlijk zijn. Te beoordelen volgens bijlage 1 van de betreffende uitgave "Brandbeveiliging Voetbalstadions";*

⁴ In tegenstelling tot de opmerking die daarover gemaakt wordt op blz. 34 van het rapport van Auditteam, konden en kunnen de loopdeuren in de lexan wanden en de wanden zelf van beide zijden ontgrendeld worden. Dit geldt ook voor lexan deuren op de 2^e ring.

- *Geen variabele vuurbelasting op de tribunes zodat er geen vuurbelasting aanwezig is die kan zorgen voor een grote brand op de tribune."*

Wij staan nog steeds achter dit uitgangspunt en achten het, mits geen brandbaar materiaal in het stadion wordt gebracht, dus niet aannemelijk dat er een grote brand op de tribune kan ontstaan. De aanwezige brandslanghaspels op de omloop zijn dan ook uitsluitend bedoeld voor het blussen van brandjes op de omloop en in de aangrenzende horeca verkooploketten.

In de richtlijn "Brandbeveiliging Voetbalstadions" staat in 2.3.1: "Er moet echter rekening gehouden worden met moedwillig gestichte brandjes, vreugdevuren enz. waarbij meegebrachte spandoeken e.d. in brand worden gestoken". Er moeten daarom aanvullend op de 1^e en 2^e ring kleine blusmiddelen geplaatst worden die dergelijke kleine brandjes in de kiem kunnen smoren. Op die plaatsen waar op de tweede ring uitgifteloketten aanwezig zijn, zijn voor het bestrijden van een beginnende brand al brandslanghaspels en brandblussers aanwezig. Ook hier zouden voor de tribune nog aanvullend kleine blusmiddelen geplaatst moeten worden. Voor de keuze en het plaatsen van deze kleine blusmiddelen zal overleg plaats vinden tussen FC Groningen, Politie en Brandweer om een goede afweging te maken tussen safety en security.

Uitwerking aanbeveling 4.4

Het geven van instructies en het beoefenen van de blusmiddelen behoort tot de verantwoordelijkheid van FC Groningen. Het advies om meer uitgebreide instructies op de brandslanghaspels van de omloop aan te brengen nemen wij in verband met security niet over.

Uitwerking aanbeveling 4.6

Omdat in de brandslanghaspels op de omloop, met name vanwege security en vorstgevaar, tussenkleppen zijn aangebracht, zal de inspectie hiervan maandelijks (gebeurt nu jaarlijks) worden uitgevoerd door een gecertificeerd bedrijf. Bij deze controle worden deze blusmiddelen ook daadwerkelijk getest. Dit is inmiddels door FC Groningen opgedragen aan hetzelfde bedrijf dat maandelijks de sprinklerinstallatie controleert en test. De brandweer controleert dit jaarlijks aan de hand van het logboek. De overige blusmiddelen worden, overeenkomstig de regelgeving, jaarlijks getest.

Uitwerking aanbeveling 4.7

De aanbevelingen uit het rapport van het NIFV die betrekking hebben op andere voorzieningen zijn:

- 4.7.1 een herberekening van de RWA-installatie (aanbeveling 2 NIFV)
- 4.7.2 reparatie van de hydrant (brandkraan) (aanbeveling 3 NIFV)
- 4.7.3 sturing Brandslanghaspels op de omloop (aanbeveling 4 NIFV)
- 4.7.4 vluchtrouteaanduidingen controleren (aanbeveling 5 NIFV).

Uitwerking aanbeveling 4.7.1

Bij de berekening van de omvang en capaciteit van de Rook en Warmte Afvoerinstallatie (RWA) is uitgegaan van twee brandscenario's (zie hfst. 6 van het Brandveiligheidsplan Kerngebouw stadion Euroborg Groningen): in de eerste plaats brand in een fysiek afgesloten ruimte, grenzend aan de omloop (horeca verkoopruimten) en ten tweede brand op de omloop zelf (tijdelijke stand, mobiele verkooppunt, afvalbakken etc.). Bij aanbeveling 4.3 is aangegeven dat in het brandveiligheidsplan niet wordt uitgegaan van een grote brand op de tribune. Vanuit dit vastgestelde uitgangspunt is dat scenario niet meegenomen in de

berekening van de RWA installatie⁵. Voor het veilig en het rookvrij kunnen vluchten is dus een RWA installatie aanwezig (gebaseerd op genoemde scenario's) en zijn de omloop en de aangrenzende verkooppunten voorzien van een sprinklerinstallatie. De berekening van de RWA installatie is ook opgenomen in het genoemde brandveiligheidsplan. Adviesbureau DGMR is verzocht een en ander nogmaals te berekenen en te toetsen.

Uitwerking aanbeveling 4.7.2 en 4.7.3

Voor de uitwerking van deze aanbevelingen wordt verwezen naar hetgeen hierover opgemerkt wordt in hoofdstuk 3 van deze nota.

Uitwerking aanbeveling 4.7.4

Vluchtroutes worden aangeduid in groen-witte kleuren, zoals voorgeschreven in NEN-normen 6088 en 1838. Door de gekozen kleurencombinatie in het Euroborgstadion (ook groen/wit) kunnen de vluchtrouteverwijzingen minder opvallen.

De NV Euroborg heeft al opdracht verstrekt om de huidige situatie te toetsen aan de zichtbaarheids- en herkenningseisen en zal, waar nodig, aanpassingen doen.

3. Controles en correcties die inmiddels al zijn uitgevoerd.

Op 16 juli 2008 heeft de brandweer nader onderzoek verricht naar alle deuren van het stadion, toegespitst op de vluchtroutes en op de aanbevelingen van het Auditteam en het NIFV. De uitkomsten zijn deels betrokken bij de uitwerking van de aanbevelingen in het voorgaande hoofdstuk. Verder waren de uitkomsten voor de brandweer aanleiding om betrokken partijen, op basis van voortschrijdend inzicht en in aanvulling op de aanbevelingen van het Auditteam, een aantal extra aan te brengen verbeteringen te adviseren. We komen daar in hoofdstuk 4 op terug.

Op 17 juli 2008 is in het stadion door inspecteurs van Bouw- en woningtoezicht, in samenwerking met de brandweer, gekeken naar eventuele afwijkingen in de bouwkundige praktijk ten opzichte van de oorspronkelijke en later verleende vergunningen (het overzicht hiervan is opgenomen in bijlage 1).

Toegespitst op de brandveiligheid zijn geen afwijkingen geconstateerd. Eerdere niet bouwvergunningplichtige wijzigingen zijn steeds in overleg met de Brandweer uitgevoerd.

De problemen met de hydrant zijn inmiddels opgelost (aanbeveling 4.7.2). Ter voorkoming van bevriezingsgevaar is bij de aanleg gekozen voor een verbinding met de parkeergarage en voor een klep naar het waterleidingsstelsel van het stadion. Deze klep wordt gestuurd vanuit de brandmeldinstallatie in de garage.

De brandweer heeft gehandeld overeenkomstig het aanvalsplan en die procedure.

De klep bleek verkeerd gemonteerd⁶; hierdoor duurde het langer voordat er waterdruk op de bewuste brandkraan kwam. Het euvel is hersteld, de werking gecontroleerd en in orde bevonden. Bovendien is er voorlopig permanente waterdruk op deze brandkraan gezet.

⁵ Indien het scenario van een grote brand op de tribune wel meegenomen zou moeten worden, houdt dat in dat de tribunes opgedeeld zouden moeten worden in brandcompartimenten van maximaal 1000 m² met brandwerende scheidingen van minimaal 60 minuten (of een aan te tonen gelijkwaardige oplossing zoals sprinklers).

⁶ Als precisering bij punt 55 op blz. 17 wordt vermeld dat de klep eerder in 160 secondes van geheel dicht naar geheel open ging.

De VVE Euroborg zal zorgdragen voor verwijdering van de tussenschakel via de parkeergarage. De brandweer kan dan zelf de klep bedienen en zal jaarlijks de werking controleren.

De sturing van de brandslanghaspels (aanbeveling 4.7.3) bleek een probleem in de software. Dit is onmiddellijk na brand op 13 april jl. hersteld. Verder is in overleg tussen de brandweer en NV Euroborg/FC Groningen afgesproken om de sturing van de brandslanghaspels rechtstreeks aan de brandmeldinstallatie te koppelen, en het functioneren van de haspels maandelijks te laten controleren. FC Groningen heeft daartoe inmiddels opdracht gegeven aan een gecertificeerd bedrijf.

4. Aanvullende conclusies en de daaruit voortvloeiende maatregelen.

Crisismanagement

In geval van een grootschalige/langdurige calamiteit zal het crisismanagement van de gemeente in werking treden. Voor wat betreft de beleidsmatige en operationele samenwerking tussen de ketenpartners zal er dan conform dat systeem gewerkt gaan worden. Dat betekent dat de totale leiding overgenomen gaat worden door het Beleidsteam, dat functioneert onder voorzitterschap van de burgemeester. Zo staat dat thans beschreven in het Bedrijfshulpverleningsplan. Wij zien geen reden dat te wijzigen. Het Operationeel Team zal dan functioneren vanaf de Sontweg. Het COPI zou ondergebracht kunnen worden in de commandokamer, tenzij dat om veiligheidsredenen ongewenst is..

Indien de burgemeester aanwezig is in het Euroborgstadion en er is sprake van een niet-grootschalige en, naar verwachting, kortdurende calamiteit, dan zal hij in het stadion blijven en de leden van de driehoek en andere relevante functionarissen om zich heen verzamelen. Voor hen is dan het oude spelershome, dat verbindingen heeft met de commandokamer, beschikbaar als werkruimte. Ook in die situatie zal, mits veiligheidsredenen dat ongewenst maken, het COPI ondergebracht kunnen worden in de commandokamer.

C2000

In het rapport van het Auditteam wordt het niet genoemd, maar het is bekend dat er in en rond het Euroborgstadion niet overal voldoende dekking is voor C2000. Er zal technisch onderzoek verricht worden naar de vitale locaties waarvan de verbindingen nu niet optimaal zijn, en waarvan de hulpdiensten zeggen dat dat wel noodzakelijk is.

Ook de verbindingen binnen de organisatie van FC Groningen geeft op een aantal plaatsen onvoldoende dekking. Ook daarin zullen aanpassingen gepleegd moeten worden om tot een betere dekking te komen.

Extra maatregelen op basis van de op 16 juli jl. uitgevoerde schouw

Wij wezen er in hoofdstuk 3 al op dat een 16 juli jl. uitgevoerde schouw door de brandweer heeft geresulteerd in het advies, in aanvulling op de aanbevelingen van het Auditteam, een aantal extra verbeteringen aan te brengen. Wij hebben dat advies overgenomen en het betreft de volgende verbeteringen:

- De vluchtdeuren vanuit het supportershome naar de trappenhuizen zullen voorzien worden van een (vlucht)deurontsluiting die open gaat door tegen de deur aan te drukken omdat in deze ruimte direct veel mensen zich voor een deur kunnen ophopen.
- De vluchtdeuren vanuit de "nieuwe" ABN-AMRO lounge op de 1^e verdieping naar de trappenhuizen worden voorzien van een (vlucht)deurontsluiting die

open gaat door tegen de deur aan te drukken omdat in deze ruimte direct veel mensen zich voor een deur kunnen ophopen.

- De interne deuren van de lounge op de begane grond moeten worden voorzien van een (vlucht)deurontsluiting die open gaat door tegen de deur aan te drukken, omdat in deze ruimte direct veel mensen zich voor een deur kunnen ophopen.

De technische uitvoering van deze aanpassingen zal in overleg met de eigenaar/gebruiker en zijn brandpreventieadviseur worden bepaald.

OVERZICHT VAN DE REGELGEVING VAN TOEPASSING OP HET EUROBORGCOMPLEX:

Bouwbesluit

- voorschriften uit het oogpunt van veiligheid
- voorschriften uit het oogpunt van gezondheid
- voorschriften uit het oogpunt van bruikbaarheid

Het bouwbesluit vormt de basis voor de bouwplantoets, vergunningverlening en eventuele handhaving

Bouwvergunningen

Het stadion zelf:

nummer	onderwerp
200301144	Hoofdvergunning kerngebouw
200401875	bioscoop
200402331	expositieruimte
200404260	Hotelvakschool
200502936	amusementscenter
200505660	Health center met restaurant en kapper
200603169	2 videowalls en 2 geluidsinstallaties
200602146	Plaza Sportiva
200604796	wokrestaurant
200606204	vide in bestaand horeca-gebouw
200700587	extra uitgifte balie (horeca)
200700814	vochtvanger
200702177	wijzigen ZO gevel (toegang traforuimte)
200703135	wijzigen kantoorgedeelte in horecaruimte
200704378	wijzigen deel stadion in school
200706418	dug-out oefenveld
200801320	vergroten tribune
200802788	vergroten uitgifte balie (horeca)

Aanpalend aan het stadion:

nummer	onderwerp
200404360	winkelgebouw (Jumbo)
200501873	oprichten parkeergarage onder Euroborg. = parkeergarage v.d. woontorens
200503836	voetgangerstunnel NW zijde
200505147	voetgangerstunnel ZO zijde
200600126	dakopbouw Jumbo
200601147	Jumbo
200603958	Stoker en Brander toren 2
200603962	Stoker en Brander toren 1
200604871	betonwand (bescherming gastspelers)
200704074	tijdelijk strandpaviljoen
200803567	vergroten opslagruimte

Bouwverordening (H 6. Brandveilig gebruik)

- gebruiksvergunning

Drank- en horecawet (toezichthouder VWA)

- Drank en horecavergunning

APVG (toezichthouder gemeente)

- exploitatievergunning drank- en horeca

Wet Milieubeheer (toezichthouder gemeente)

- vetvangputten, afvoer kook/frituur lucht etc.

ARBO wet (arbeidsinspectie)

- BHV plan

Pseudoregelgeving:

- Brandveiligheidseisen m.b.t. toeschouwersaccomodaties, inspectie v.h. Brandweerwezen BIZA, januari 2008
- Aanbevelingen v.e. veilig voetbalstadion, Min. WVC, 1991
- Brandveiligheidsinstallaties, NVBR, sept. 2002

Handboek Veiligheid van de KNVB

- veiligheidsbeleid

(Lokaal) Convenant betaald voetbal (Basis beleidskader bestrijding voetbalvandalisme en geweld)

Bedrijfshulpverleningsplan FC Groningen

Intern handboek FC Groningen

- beschrijving taken en verantwoordelijkheden medewerkers
- gedragsregels

Huisreglement FC Groningen

- regelt rechten en verplichtingen supporters

Draaiboek voor de wedstrijdorganisatie (specifiek voor elke wedstrijd)

Veiligheidsverklaring Euroborgstadion.

Blz. 3, Bedrijfs hulpverleningsplan, deel II, vet gedrukt is de voorgestelde tekstwijziging.

BHV-er. Deze wordt aangewezen door het sector hoofd.

De beslissing tot ontruimen wordt genomen door de het coördinatieteam plaats incident.

Het coördinatieteam plaats incident (zogenoemde COURT) bestaat uit:

- Veiligheidscoördinator van FC Groningen
Mobiel: zie draaiboek wedstrijddag (kopje relevante telefoonnummers)
Portofoon: VC
- Algemeen Commandant van de Regiopolitie Groningen
(Wanneer er geen Algemeen Commandant aanwezig is, wordt zijn plaats ingenomen door een Operationeel Commandant van de Regiopolitie Groningen.
- Dienstdoende Officier van Dienst Geneeskundig
- De Security Manager van FC Groningen.

De leiding van de ontruiming is in handen van het COURT. De veiligheidscoördinator is tijdens wedstrijden in de commandoruimte van het Euroborg Stadion aanwezig en continue bereikbaar, zowel telefonisch als via de portofoon. In bepaalde situaties laat de Veiligheidscoördinator zich vertegenwoordigen door de Supervisor Beveiliging, die vanaf opening stadion aanwezig is in de commandoruimte.

Eenzijds staat de veiligheidscoördinator (supervisor beveiliging) via de portofoon in verbinding met de Beveiligingsorganisatie van FC Groningen. Het aanwezige EHBO-personeel en Regionaal Ambulance Vervoer (= Ambulancedienst) wordt aangestuurd door de OVD-G. De veiligheidscoördinator staat zowel lijfelijk in verbinding met de politie en telefonische met overige externe participanten zoals brandweer etc..

De politie is vertegenwoordigd in de commandokamer dan wel in het COURT (= COPI) vanuit diens verantwoordelijkheid voor de commandovoering buiten het stadion, en ook voor afstemming met FC Groningen als het gaat om de situatie in het stadion. Wanneer de situatie dusdanig is dat de openbare orde in en om het stadion niet meer te waarborgen is, dan wordt de leiding door de politie overgenomen. De politie kan dit uit eigen beweging doen, en moet het doen als FC Groningen het verzoek daartoe doet. Het moment van overdracht wordt zo duidelijk mogelijk gemarkeerd.

Ingeval van (ernstige) gewonden krijgt de OVD-G de informatie door van de coördinator EHBO. De OVD-G stuurt het beschikbare ambulancepersoneel aan (mobiele telefoon of via C2000). De opstelplaats van de ambulance is nabij de zogenoemde Kolenmuur.

NB: De vet aangegeven tekstwijziging ziet alleen op de op blz. 5 beschreven overdrachtssituatie van de verantwoordelijkheid tussen FC Groningen en de politie. Ook overigens zal het bedrijfs hulpverleningsplan op onderdelen nog moeten worden aangepast.